

Motion till riksdagen 2012/13:T447

av **Gunnar Andrén och Mathias Sundin (FP)**

Trängselskatt och personlig integritet

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett kontantbetalningsalternativ vid erläggande av trängselskatt eller trängselavgift, för att skydda den personliga integriteten.

Motivering

Riksdagen har med beslut vid riksmötena 2004, 2006 och 2010 möjliggjort införandet av trängselskatt med början i Stockholm 2006 och i Göteborg från 2013. Skatteuttaget, möjligen i en framtid omvandlat till avgift, torde bli en permanent finansieringskälla för infrastrukturinvesteringar efter att ha införts som miljöskatt. Det kan inte uteslutas att denna nya finansieringskälla, redan använd för att finansiera Förbifart Stockholm och det stora vägprojektet i Göteborgsregionen och av statsministern aviserad som finansiering av den blivande tunnelbanan till Nacka, kan komma att införas på fler ställen i vårt land. Närmast på tur tycks stå en skatt för att åka över den nya Sundsvallsbron; att den skatten – eller avgiften – skulle kunna motiveras av trängselskäl, faller på sin egen orimlighet. Också den nya Skurubron över Skurusundet inom Nacka stad, tycks bli finansierad med skatt eller avgift. Sedan 10-talet är tas ju avgifter också ut för nyttjande av Öresundsbron, dock är det ingen skatt och heller ingen registrering som förekommer i det fallet.

Beslutet att med avgifter under 20 år finansiera Rödöbron i Jämtland pågick åren 1993–1999, alltså sex år, innan regeringen upphävde beslutet. Någon registrering av passerande bilar förekom inte.

Sannolikheten talar nu för att så kallad trängselskatt eller trängselavgifter kan komma att införas på fler ställen i landet. Närmast i tur kan tänkas ligga flygplatsen Arlanda i Sigtuna kommun, med det uttalade syftet att minska koldioxidutsläppen. Huruvida att fordon som åker till och från Arlanda skall

Fel! Okänt namn på

registreras, kan komma att bli en intressant integritetsfråga i framtiden. Här blir det så uppenbart att skattebeslut eller avgifter i trafiken inte bara är en finansieringsfråga utan också en integritetsfråga.

Det är alltså uppenbart att en ändamålsförskjutning för trängselskatten inträffat. Det motiverar i högsta grad att riksdagen – och i synnerhet dess konstitutionsutskott som avslagit alla tidigare motionsyrkanden i denna riktning utan motivering (senast 3 maj 2012) – noga överväger integritetsaspekterna på trängselskatterna.

De miljöskäl som – utöver rent partipolitiska maktöverväganden – motiverade införandet 2004 av områdesskatten i Stockholm har alltså vid riksdagsbeslutet 2010 avseende Göteborg förbytt till att bli en ren finansieringskälla för stora trafikprojekt. Denna ändamålsglidning har också blivit tydlig i Stockholm 2007 då riksdagen träffade beslut om att nettointäkterna från trängselskatten i Stockholm ograverat skall tillföras trafikprojektet Förbifart Stockholm – som passerar genom andra kommuner.

Denna motion handlar emellertid om konflikten mellan bevarandet av personlig integritet och kostnadsmässig effektiv indrivning av trängselskatt eller trängselavgift, oavsett var i landet och hur skatterna eller avgifterna kan komma att användas i framtiden.

Konflikt mellan skyddet av personlig integritet, att få resa med bil vart man vill i landet utan att bli registrerad med mindre än att man bryter mot någon trafikregel, och behovet av ett snabbt, smidigt och betalningssäkert betalningssystem, aktualiserar behovet av ett kompletterande kontantbetalningsalternativ – utan varje form av teknisk registrering av bilpassage.

Riksdagens beslut 2004 att införa trängselskatten i Stockholm var ett tidsbegränsat beslut medan 2006 års beslut innebar att den infördes permanent i Stockholm. Beslutet 2010 om införande av trängselskatt i Göteborg, innebär att skatten kommer att utgå permanent från 2013.

Redan den 9 april 2008 aktualiserade vi i en riksdagsdebatt frågan om den personliga integriteten vid betalning av trängselskatt.

Det vore fel att påstå att engagemanget i frågan utifrån den aspekt vi ansåg viktig var märkbart, snarare gäller motsatsen. Principfrågor är stundom svåra att debattera.

Bakgrunden var den olustkänsla som infunnit sig hos många – men säkert inte alla – över att den personliga integriteten träds för när då beslut om debitering av trängselskatt bygger på total registrering av registreringsnummer hos alla bilar som passerar en vägtull, skattepliktiga fordon eller inte.

Mot den bakgrunden anser vi att ett kontantalternativ, utan varje form av registrering, måste införas.

Frågan blev under 2008 även publikt aktuell sedan en tidning genom att begära ut skattebeslut – en offentlig handling – kartlagt en på sin ort välkänd persons, en kommunstyrelseordförande, resor; vederbörande är numera ledamot av Sveriges riksdag.

Den omedelbara nyttan med detta kan säkert ifrågasättas, men snart nog kan man tänka sig systematiska undersökningar om hur och när exempelvis statsrådsfordon och andra publika fordon som polismyndigheten tillhöriga bilar rör sig, till men för bland annat personsäkerheten.

Fel! Okänt namn på

Undersökningen 2008 gav stor lokal publicitet, den aktuella tidningen diskuterade på ledarplats ingående den uppenbara motsättningen mellan kravet på vidsträckt personlig integritet, som är något som skall omfatta alla medborgare, och den viktiga journalistiska uppgiften att ingående bevaka folkvaldas arbete och i förlängningen deras vandel i utövandet av sina uppdrag. Frågan är om kartläggning av resor till och från arbetet kan sägas ingå i en sådan granskning.

Yrkar man avdrag enligt inkomstskattelagen för kostnader för intäkternas förvärvande är det en offentlig uppgift, i den kostnaden kan trängselskatt ingå.

Frågan om andra trängselskattebeslut också skall bli tillgängliga publikt är måhända inte lika aktuell men redan registreringen inbjuder uppenbart till möjligheten att nyttja sådana registreringar till kartläggning av enskildas resor.

Ett beslut i samma riktning togs – säkert i god avsikt – av regeringen 2011. Den beslutade då på framställan från Rikspolisstyrelsen att ge polisen tillgång till alla de uppgifter som registrerats under en viss tid vid en trängselskattestation i samband med ett grovt rån. Platsen för det allvarliga brottet var Lidköping och trängselskattestationen var belägen på Stockholmssidan av Lidköpingbron.

Självfallet skall grova rån – liksom misshandel, inbrott, cykelstölder och vilka brott det vara må – lösas. Brottslighet skall med kraft och konsekvens bekämpas, straffen för förövarna skall vara sådana att den preventiva effekten för envar skall vara tydlig.

Men alla mål helgar icke medlen. Regeringens beslut att använda skattebeslut vid trängselskattestationer för brottsbekämpning har enligt vår mening andra implikationer. Allra viktigast är att tilltron till lagstiftarens utfästelser naggats i kanten; de flesta kanske inte bryr sig, andra finner det oacceptabelt.

Att en ändamålsglidning skulle kunna uppstå misstänkte vi redan när det första trängselskattebeslutet togs i riksdagen den 16 juni 2004. Då infördes en särskild bestämmelse i 1980 års sekretesslag (9 kap.) som preciserade att besluten om skatt skall vara tillgängliga för alla (dvs. ingen dold beskattning skall kunna förekomma) men med detta mycket viktiga integritetstillägg, författat på vacker kanslisvenska:

I beslut, varigenom trängselskatt bestäms eller underlag för bestämmande av sådan skatt fastställs, gäller sekretessen dock endast för uppgift om vilken betalstation bilen har passerat och tidpunkten för denna passage.

Alltså: Uppgifterna om vem som passerade när får bara – bara – användas för att fastställa vilken ägare till varje bil som skall beskattas.

När propositionen 2003/04:145 behandlades i skatteutskottet beslöt utskottet att ge justitieutskottet möjlighet att yttra sig just över integritetsfrågan. Då framförde företrädarna för Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna farhågor just för att integritetskränkningar genom den omfattande trafikregistreringen skulle kunna inträffa. Dåvarande riksdagsmajoriteten tog inte intryck av dessa åsikter.

Fel! Okänt namn på

Vi följde emellertid upp den oro för kartläggning av enskilda som företrädarna för de nuvarande regeringspartierna givit uttryck för 2004 genom en skriftlig fråga 2005 till regeringen, företrädd av dåvarande finansministern Pär Nuder (1 september 2005).

Frågan var exakt denna:

Vilka åtgärder – om några – avser ministern att vidta för att försäkra medborgarna om att lagen om trängselskatt inte i något avseende kommer att utnyttjas så att den enskildes integritet i rörelsehänseende påverkas eller kränks, av enskilda eller av myndigheter?

Svaret blev: Inga. Orsak: Det behövs inte eftersom lagstiftningen är heltäckande.

Uppgifter om vem som passerar en betalstation skall inte lämnas ut, bara hur mycket enskilda bilägare åläggs betala. Regeringen har emellertid 2011 uppenbart tolkat lagen som så att polisen kan få tillgång till uppgifterna av spanings-skäl. Det har säkert många förståelse för – men vad blir nästa steg?

Det är den springande frågan: Var befinner vi oss, är vi på väg mot Orwellsamhället 1984? Denna gång ett allvarligt rån, nästa gång något annat behjärtansvärt spaningsändamål: först en silversked, sedan hela silverskålen. Kontroll av yrkade avdrag för resor till eller från arbetet? Kan det också vara skäl att få ut uppgifter om när ett visst fordon passerat en betalstation? Eller kanske en ”känd” person?

Man skall kunna åka båt, bil, cykel, buss, tåg eller flyg eller något annat färd-sätt i detta land utan att annan än möjligen det företag som utför transporten, och som behöver veta vem passageraren är, skall känna till detta.

Den konflikt som nu finns mellan att uppbära trängselskatt kostnads-mässigt effektivt och att bevara den personliga integriteten är ingalunda löst, tvärtom har den förvärrats efter vad som inträffade 2008 och 2011.

Därför bör regeringen på nytt se över integritetsfrågorna och bland annat låta belysa möjligheten av införa ett kontantalternativ utan varje form av registrering.

Stockholm den 5 oktober 2012

Gunnar Andrén (FP)

Mathias Sundin (FP)